

Danmarks Apotekerforening

Analyse

16. november 2017

Store kommunale forskelle:

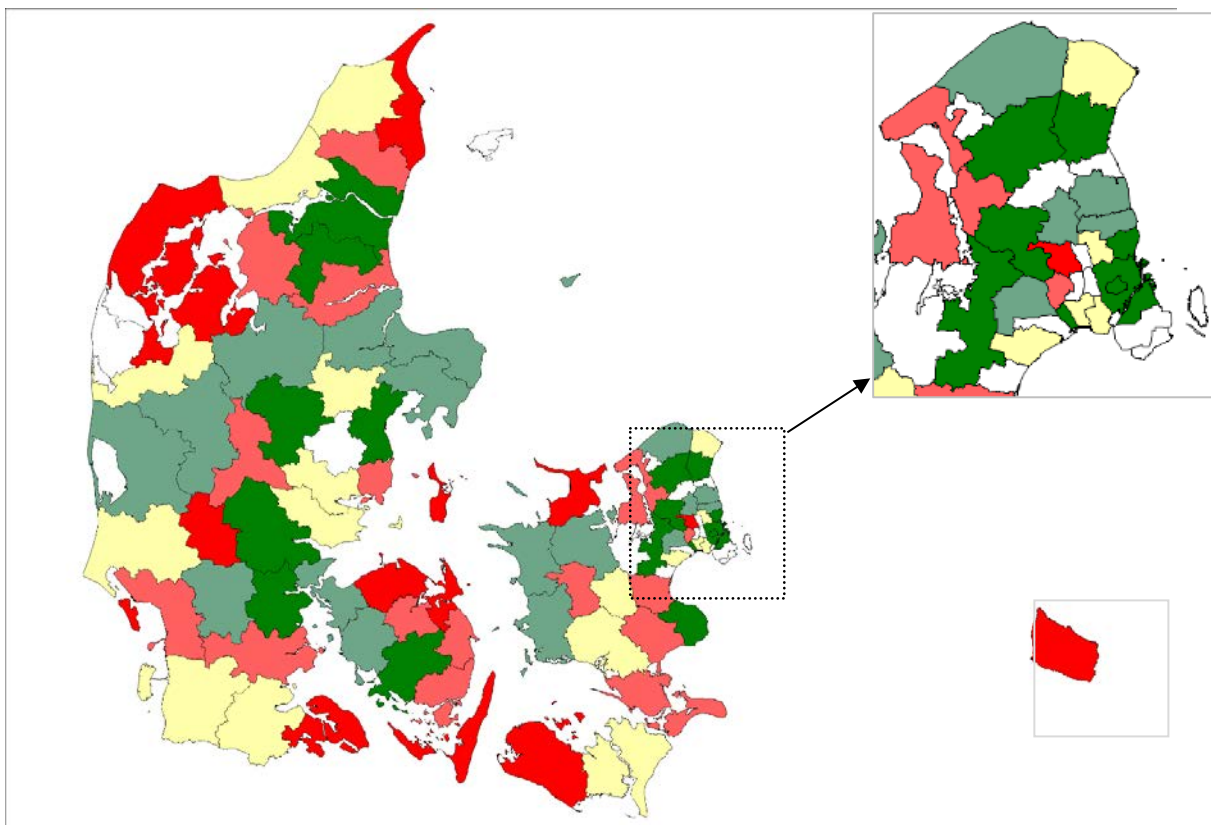
Hver fjerde indbygger i yderkommuner er polyfarmacipatient, men kun hver niende københavner

Knap 1 million danskere indløste recept på mere end fem forskellige lægemidler i løbet af hele 2016. Det betyder, at op mod hver sjette dansker er polyfarmacipatient. Det er imidlertid meget store kommunale forskelle. I Københavns kommune er det kun omkring hver niende indbygger, der bruger mere end fem slags receptmedicin i løbet af et helt år. I Egedal kommune er det kun hver tiende indbygger. Omvendt er det mere end hver fjerde indbygger, der indløser recept på mere end fem slags medicin i yderkommunerne Langeland, Odsherred og Morsø kommune. Polyfarmacipatienter er i særlig risiko for at opleve lægemiddelrelaterede problemer, der kan håndteres ved en medicingennemgang.

Særligt den ældre del af befolkningen bruger mange lægemidler samtidig. Kommuner med mange ældre har derfor typisk også flest polyfarmacipatienter. Diabetes og hjerte-karlidelser er oftest forbundet med polyfarmaci. Seks ud af ti diabetespatienter og fire ud af 10 brugere af hjerte- og karmedicin er polyfarmacipatienter, der inden for et halvt år har indløst recept på mere end fem forskellige lægemidler.

Kommunale forskelle i polyfarmaci 2016 – andel af indbyggerne

Rød = høj polyfarmaciandel. Gul = middel. Grøn = lav. Hvid = manglende data.

Kilde: Danmarks Apotekerforening. Data fremgår af bilag.

Kommunale forskelle i polyfarmaci

I løbet af hele 2016 var der 4,1 millioner borgere ud af Danmarks 5,7 millioner indbyggere (72 procent), der indløste recept på mindst ét lægemiddel i Danmark. Mange indløste kun recept på en slags eller få forskellige slags medicin i løbet af året. Men omkring 970.000 borgere indløste recept på mere end fem forskellige slags medicin i løbet af 2016¹. Det svarer til, at omkring hver sjette dansker indløste recept på flere end fem forskellige lægemidler. Det viser en analyse, som Danmarks Apotekerforening har udført på baggrund af data fra et bredt udsnit af danske apoteker.

Analysen giver ikke mulighed for at afgøre om medicinbrugerne var i *samtidig* behandling med alle lægemidlerne, idet nogle medicinbrugere kan have fået ændret ordinationen i løbet af året, så behandlingen er skiftet fra et lægemiddel til et andet. En tilsvarende analyse med data fra andet halvår 2015 viser således, at der var omkring 700.000 borgere der i løbet af *et halvt år* indløste recept på mere end fem forskellige slags medicin.

På landsplan er det omkring hver sjette indbygger, der i gennemsnit indløser recept på mere end fem forskellige slags medicin i løbet af *et helt år*. Men der er store forskelle fra kommune til kommune. Yderkommunerne Langeland, Odsherred og Morsø ligger i top, hvor mellem 25 og 30 procent af indbyggerne i 2016 indløste recept på mere end fem slags medicin. Men disse kommuner er også blandt de kommuner, der har relativt flest ældre borgere

Kommuner med flest polyfarmacipatienter

Kommunenavn	Andel polyfarmacipatienter	Andel ældre over 65 år
Langeland	29,3%	32%
Odsherred	26,6%	29%
Morsø	26,4%	24%
Frederikshavn	25,6%	25%
Kerteminde	25,5%	24%

Omvendt har en række storbykommuner med relativt flere unge og færre ældre borgere også væsentlig færre borgere, der bruger meget forskellig slags medicin. I Egedal og Københavns kommune er det således henholdsvis kun hver tiende og hver niende borger, der i 2016 indløste recept på mere end fem slags medicin.

Kommuner med færrest polyfarmacipatienter

Kommunenavn	Andel polyfarmacipatienter	Andel ældre over 65 år
Egedal	9,4%	18%
København	10,9%	10%
Aarhus	12,0%	14%
Gentofte	13,0%	19%
Frederiksberg	13,3%	17%

Tal for de øvrige af landets kommuner kan ses i bilaget.

¹ Antallet af forskellige slags medicin er opgjort ud fra hvor mange forskellige lægemiddelstoffer (fuld ATC-kode), der er indløst recept på. To forskellige mærker, former eller styrker af samme lægemiddelstof tæller således kun som en slags medicin.

Polyfarmaci og lægemiddelrelaterede problemer

Polyfarmaci er et vigtigt fokusområde i sundhedsvæsenet, fordi risikoen for lægemiddelrelaterede problemer stiger med antallet af lægemidler, som man er i behandling med. Det gør det blandt andet, fordi der så er mere medicin at holde styr på.

Et par eksempler på lægemiddelrelaterede problemer kan være:

- Bivirkninger, fx svimmelhed, der fører til faldulykker
- Manglende effekt, fx blodtryk, der ikke bliver sænket tilstrækkeligt
- Dobbeltmedicinering, fx generiske lægemidler med forskellige handelsnavne
- Manglende compliance.

En kombination af flere lægemidler giver ikke altid en optimal behandling, men kan i stedet medføre interaktioner og øget risiko for bivirkninger. Det kan også betyde øget sygeliggørelse af patienten, manglende compliance og øgede udgifter for både patient og samfund².

For en del borgere, der samtidigt bruger mange forskellige lægemidler, kan det betyde, at de udsættes for lægemiddelrelaterede problemer, der kan føre til unødige indlæggelser, unødige lægekontakter og menneskelige omkostninger i form af sygefravær og forringet livskvalitet, som ellers kunne være undgået med en medicingennemgang.

Op mod 100.000 borgere indlægges hvert år som følge af medicinproblemer. Typisk er det ældre mennesker, der er polyfarmacipatienter. I takt med at store generationer bliver ældre, forventes det, at antallet af polyfarmacipatienter stiger. Derfor er der behov for mere fokus på polyfarmaci blandt ældre borgere. Det er også et fokusområde i [den nationale handlingsplan for den ældre medicinske patient](#) fra 2016.

Complianceydelse og medicingennemgang kan mindske problemer

Sygehusenes budgetter er i disse år presset af nye dyre lægemidler og et begrænset økonomisk råderum. Som konsekvens af dette har Danske Regioner med virkning fra 2017 oprettet Medicinrådet, der ved brug af sundhedsøkonomisk evaluering skal tage stilling til rimeligheden i prisen på nye lægemidler.

Det er fornuftigt at kigge på prisen for den medicin, som danskerne bruger. Men det vil også være fornuftigt at sikre, at den medicin, der betales for, også bliver brugt korrekt, så man får det bedst mulige helbred for de penge, der bruges på medicin.

I mange tilfælde vil en medicingennemgang føre til, at der skal bruges mindre medicin end i dag og til, at omfanget af lægemiddelrelaterede problemer nedbringes – til gavn for både samfundet og den enkelte borger. Medicingennemgang vil derfor være et ekstra tiltag, der kan hjælpe med at få styr på både udgiftsstigningen for medicin og de sundhedsøkonomiske omkostninger ved lægemiddelrelaterede problemer. Især mange ældre, der bruger meget medicin regelmæssigt, kan have gavn af at få tilbudt en medicingennemgang.

Apoteket kan tilbyde flere sundhedsydelse, der hjælper borgeren med compliance. En medicinsamtale er en samtale med en apoteksfarmaceut, der tilbydes til patienter, som netop er kommet i behandling med ny medicin efter at have fået konstateret en kronisk sygdom. Derudover tilbyder apoteket medicingennemgang, som udover at kigge på compliance også fokuserer på bivirkninger, dobbeltmedicinering, manglende effekt og lignende.

² <https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/aeldre/sygdomme/diverse-problemstillinger/laegemiddelbehandling-af-aeldre/>

51 kommuner samarbejder med apoteker om især medicinsikkerhed

Apotekets lokale forankring og særlige viden om medicin gør, at apoteket er en oplagt lokal samarbejdspartner i arbejdet for bedre medicinsikkerhed. 94 procent af alle voksne danskere kommer på apoteket en eller flere gange om året, og over 30 millioner gange om året ekspederer apoteket en recept.

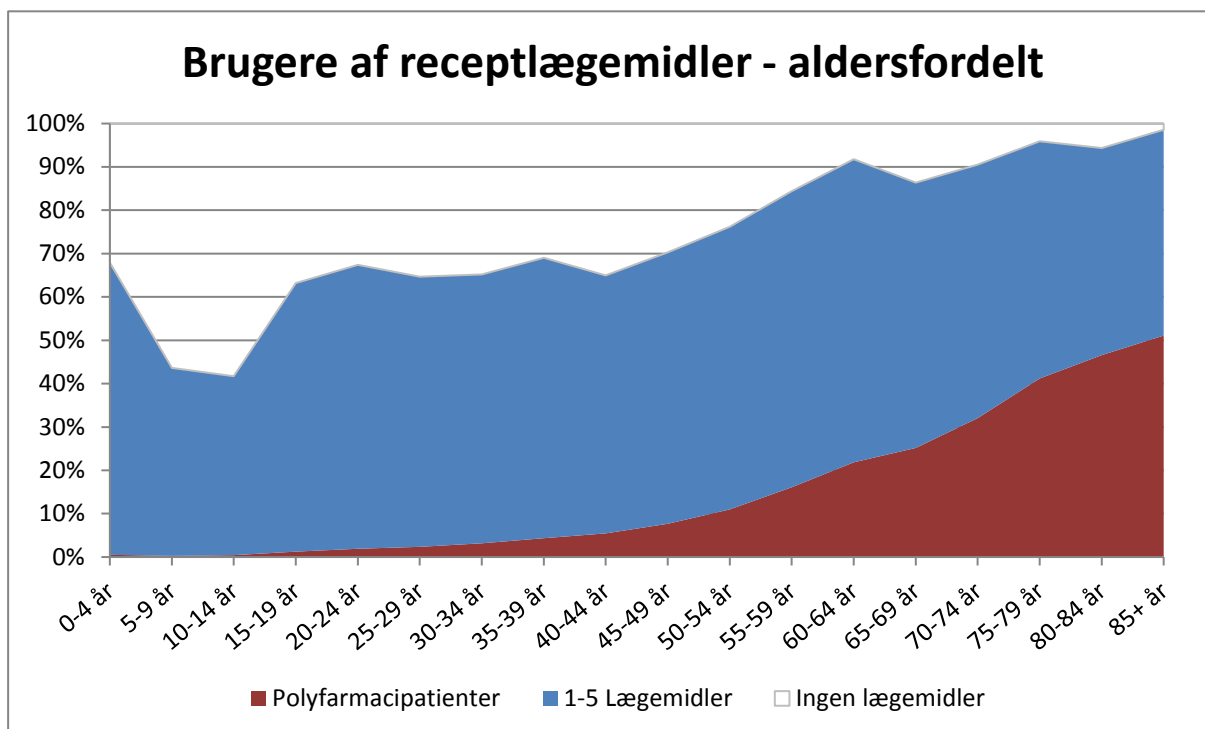
Apotekets sundhedsydelse har medicin, sundhed, forebyggelse og kvalitet som omdrejningspunkt. Sundhedsydelse er typisk målrettet specifikke krav eller behov i lokalområdet.

Apotekerne samarbejder i stigende omfang med kommuner især om at sikre en bedre medicinbehandling på plejehjem, i hjemmeplejen og på botilbud. Apotekerne har således medio 2017 samarbejde med 51 kommuner landet over om forskellige sundhedsydelser.

Detailanalyse på halvårsdata

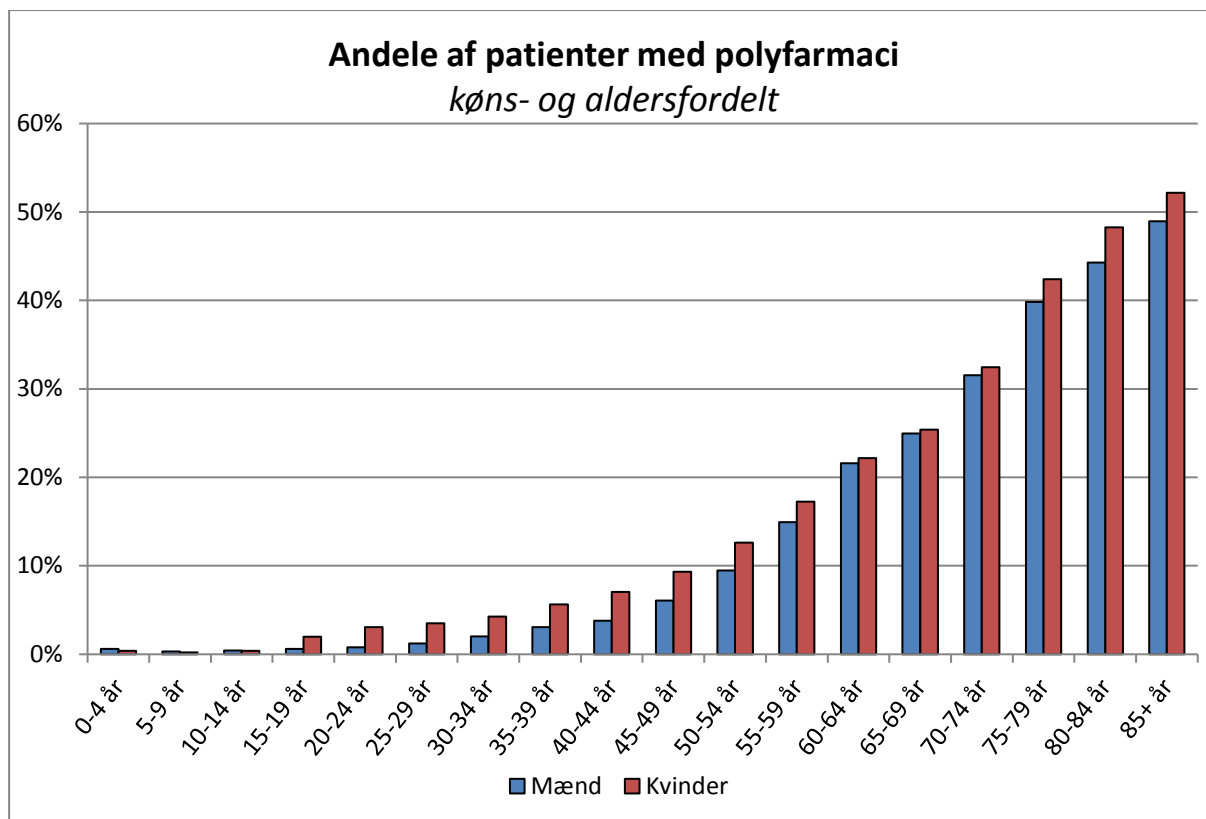
Antallet af personer, der bruger mere end fem lægemidler *samtidig*, er størst i den ældre del af befolkningen. Det fremgår af data fra et bredt udsnit af danske apoteker. Cirka 660.000 borgere indløser recept på mere end fem forskellige lægemidler i løbet af et halvår. Dermed anslås det, at 12 procent af den danske befolkning er egentlige polyfarmacipatienter. Data viser desuden, at knap 190.000 danskere indløser recept på 10 eller flere forskellige lægemidler i løbet af et halvår.

En spørgeskemaundersøgelse som MEGAFON foretog for Danmarks Apotekerforening i oktober 2017 understøtter konklusionerne i denne analyse. I MEGAFON's undersøgelse svarede 11 procent af de adspurgte borgere, at de var i fast, samtidig behandling med fem eller flere forskellige lægemidler. Dette svarer ganske godt til resultatet i denne analyse, hvor omkring 12 procent af danskerne skønnes at være egentlige polyfarmacipatienter.

Polyfarmaci er mest udbredt blandt kvinder og ældre

Polyfarmaci er mest udbredt i den ældste del af den danske befolkning. Således bruger 35 procent af befolkningen over 64 år mere end fem forskellige lægemidler i løbet af et halvår. Til sammenligning gælder dette blot for 6 procent af borgerne under 65 år. Der er derfor en sammenhæng mellem alder og polyfarmaci. Den ældre medicinske patient er således ofte polyfarmacipatient.

Andelen af befolkningen, der bruger mere end fem forskellige lægemidler, er større blandt kvinder end blandt mænd. Således bruger 13 procent af kvinderne mere end fem forskellige lægemidler på et halvt år, mens det samme kun gælder 10 procent af mændene. Denne kønsforskel i polyfarmaci ses for alle aldersgrupper, jævnfør figuren ovenfor.

Flest polyfarmacipatienter med hjerte-kar-medicin

Medicin til behandling af hjerte-kar-sygdomme er den mest anvendte lægemiddelgruppe blandt polyfarmacipatienter. Således bruger 540.000 polyfarmacipatienter medicin til behandling af hjerte-kar-sygdomme. Det er ikke overraskende, at medicin til behandling af hjerte- og karsygdomme bruges af mange polyfarmacipatienter, da det generelt er disse lægemidler, danskerne bruger mest. Ni ud af danskernes ti mest benyttede lægemidler ligger da også inden for denne gruppe af lægemidler, der blandt andet tæller blodtryks- og kolesterolsænkende samt blodfortyndende lægemidler.

Selvom der *absolut set* er flest polyfarmacipatienter i gruppen af medicin mod hjerte- og karsygdomme, så er polyfarmaci *relativt* mere udbredt i flere andre medicingrupper, jævnfør tabellen nedenfor.

Polyfarmacipatienter inden for forskellige medicingrupper

Medicingrupper for:	Samlet antal medicinbrugere, 1.000 personer	Antal polyfarmaci-pa- tienter, 1.000 personer	Andel polyfarmaci-pa- tienter ift. samtlige brugere af medicin i medicingruppen, pct.
Hjerte- og karsygdomme	1.395	540	39 %
Psykiske lidelser	617	165	27 %
Mavesår og mavesyre	488	243	50 %
Svage smerter	776	353	46 %
Astma-, allergi og KOL	610	208	34 %
Lidelser i muskler og led	537	163	30 %
Diabetes	246	142	58 %
Knogleskørhed	101	50	50 %
Samlet for befolkningen	4.098	657	16 %

Note: Polyfarmaci er her defineret som patienter, der har indløst recept på mere end fem lægemidler (ATC-grupper) inden for et halvt år. Tallene kan ikke lægges sammen på tværs af medicingrupperne, da samme patient tæller med flere medicingrupper.
Kilde: Danmarks Apotekerforening og www.medstat.dk

Diabetespatienter har størst andel af polyfarmacipatienter

Andelen af polyfarmacipatienter er størst blandt patienter i behandling med diabetesmedicin. Der er samlet set knap 250.000 borgere, der bruger diabetesmedicin. Heraf er der 142.000 diabetespatienter, som indløser recept på mindst fem forskellige lægemidler i løbet af et halvt år. Det vil sige, at 58 procent af alle borgere, som bruger diabetesmedicin, er polyfarmacipatienter.

I et studie fra Syddansk Universitet ([Hostenkamp og Lichtenberg, 2015](#)) undersøgte forskerne type 2-diabetikers compliance, og hvilken effekt dette havde på deres levetid. I studiet fandt forskerne frem til, at patienter med dårlig compliance lever i kortere tid end patienter, der er kompliance med lægens ordinationer. Det viser, at compliance er en essentiel faktor for diabetespatienters helbred.

I Pharmakon-projektet "[Sikker og effektiv medicinbrug for type 2-diabetikere](#)" afprøvede man i samarbejde med en række fynske apoteker, om individuelle og målrettede interventioner kunne styrke type 2-diabetikers egenindsats og egenomsorg – for derigennem at opnå et forbedret resultat for patienten. Ved hjælp af en bred vifte af tiltag, deriblandt medicingennemgang, lykkedes det at give patienterne en forbedret helbredsstatus og et bedre blodtryk.

Metode – sådan er polyfarmacianalysen udført

Denne analyse er baseret på oplysninger om receptmedicin udleveret på en stikprøve af apoteker i 2015 og 2016. Ifølge medstat.dk blev der i alt udleveret medicin på recept til cirka 4,1 millioner borgere i både 2015 og 2016. På baggrund af medstats oplysninger om køns- og aldersfordelte brugere af receptmedicin er stikprøvens resultater opregnet til landsplan. Polyfarmacipatienterne er fordelt på kommuner efter beliggenheden af det apotek, hvor hovedparten af patientens recepter er indløst. Mangelfulde kommunedata er her udeladt. Der er usikkerhed på kommunefordelingen i den udstrækning, at medicinbrugerne køber størstedelen af deres medicin i en anden kommune end der, hvor de bor.

Analysen kan undervurdere omfanget af polyfarmaci, fordi polyfarmacipatienter, som indløser recept både på apoteker, der indgår i stikprøven, og på apoteker, der ikke indgår i stikprøven, ikke nødvendigvis tæller som polyfarmacipatient i analysen. Omvendt kan tallene for indløste recepter for et helt år overvurdere omfanget af *samtidig* brug af mange lægemidler, da ordinationer kan være skiftet i løbet af året.

BILAG: Kommunernes indbyggere og andel, der har indløst recept på mere end fem forskellige lægemidler i løbet af 2016

Kommunenavn	Andel polyfarmacipatienter	Andel over 65 år	Antal indbyggere medio 2016	Beregnet antal polyfarmaci-patienter
Egedal	9,4%	18%	42.907	4.000
København	10,9%	10%	594.535	64.700
Aarhus	12,0%	14%	331.505	39.800
Gentofte	13,0%	19%	75.518	9.800
Frederiksberg	13,3%	17%	104.180	13.800
Faaborg-Midtfyn	13,3%	23%	51.329	6.800
Roskilde	14,4%	19%	86.657	12.500
Silkeborg	14,5%	19%	91.080	13.200
Vejle	14,6%	18%	112.494	16.400
Fredensborg	14,8%	22%	40.223	5.900
Aalborg	14,8%	18%	210.276	31.100
Rebild	14,8%	19%	29.290	4.300
Stevns	14,9%	24%	22.379	3.300
Vallensbæk	15,1%	19%	15.556	2.300
Kolding	15,2%	18%	91.745	13.900
Hillerød	15,3%	18%	49.903	7.700
Fredericia	15,6%	20%	50.844	7.900
Assens	15,6%	22%	41.413	6.400
Norddjurs	15,6%	23%	38.039	6.000
Holbæk	15,7%	20%	70.465	11.000
Ringkøbing-Skjern	15,7%	21%	57.060	9.000
Furesø	15,8%	21%	40.486	6.400
Herning	15,8%	18%	88.118	13.900
Høje-Taastrup	16,5%	17%	50.139	8.300
Syddjurs	16,6%	24%	41.877	7.000
Lyngby-Taarbæk	16,7%	19%	55.111	9.200
Randers	16,8%	20%	97.840	16.400
Rudersdal	17,0%	22%	55.915	9.500
Middelfart	17,1%	22%	38.041	6.500
Vejen	17,2%	20%	42.945	7.400
Viborg	17,2%	19%	96.166	16.600
Gribskov	17,4%	25%	41.239	7.200
Kalundborg	17,5%	23%	48.846	8.500
Slagelse	17,5%	21%	78.534	13.700
Aabenraa	17,5%	22%	59.077	10.400
Holstebro	17,7%	19%	57.949	10.200
Gladsaxe	17,7%	16%	68.267	12.100
Ringsted	17,9%	18%	34.170	6.100
Helsingør	17,9%	23%	62.442	11.200
Tønder	18,0%	23%	37.981	6.800
Hjørring	18,1%	22%	65.367	11.800
Hvidovre	18,1%	17%	52.918	9.600
Horsens	18,4%	17%	88.353	16.200
Varde	18,5%	21%	50.449	9.300
Favrskov	18,8%	18%	47.767	9.000
Jammerbugt	18,9%	23%	38.621	7.300
Greve	19,1%	21%	49.717	9.500
Brøndby	19,2%	19%	35.410	6.800

Kommunenavn	Andel polyfarmaci-patienter	Andel over 65 år	Antal indbyggere medio 2016	Beregnet antal polyfarmaci-patienter
Næstved	19,3%	20%	82.474	15.900
Hedensted	19,6%	19%	46.365	9.100
Guldborgsund	19,7%	25%	61.187	12.000
Odder	19,8%	22%	22.209	4.400
Brønderslev	20,0%	21%	36.115	7.200
Køge	20,1%	19%	59.974	12.000
Frederikssund	20,2%	22%	44.909	9.100
Ikast-Brande	20,2%	19%	41.080	8.300
Mariagerfjord	20,4%	21%	42.132	8.600
Svendborg	20,6%	22%	58.393	12.000
Odense	20,6%	17%	199.235	41.100
Nyborg	20,6%	23%	32.036	6.600
Esbjerg	21,0%	19%	115.987	24.400
Haderslev	21,3%	21%	56.082	11.900
Albertslund	21,6%	18%	27.792	6.000
Sorø	21,6%	20%	29.631	6.400
Vordingborg	21,6%	25%	45.993	9.900
Halsnæs	21,8%	24%	31.180	6.800
Vesthimmerlands	21,8%	22%	37.282	8.100
Faxe	21,8%	21%	35.734	7.800
Nordfyns	22,0%	22%	29.374	6.500
Thisted	22,1%	22%	44.011	9.700
Sønderborg	22,2%	23%	74.804	16.600
Lolland	22,5%	28%	42.528	9.600
Fanø	22,5%	31%	3.337	800
Ballerup	22,6%	21%	48.215	10.900
Skive	22,8%	22%	46.715	10.600
Struer	23,1%	23%	21.494	5.000
Billund	23,1%	20%	26.562	6.100
Bornholm	23,2%	28%	39.740	9.200
Ærø	23,3%	35%	6.231	1.500
Samsø	24,3%	33%	3.753	900
Kerteminde	25,5%	24%	23.834	6.100
Frederikshavn	25,6%	25%	60.478	15.500
Morsø	26,4%	24%	20.707	5.500
Odsherred	26,6%	29%	32.940	8.800
Langeland	29,3%	32%	12.592	3.700
Hele landet	17,0%	19%	5.724.367	970.000

Note: 13 kommuner med manglende eller mangelfulde data vises ikke men er medtaget i tallene for hele landet.

Kilde: Danmarks Apotekerforening, medstat.dk og statistikbanken.dk.